

Wat zijn die jonge gespikkelde Vliegenvangers toch aardige dieren. We hebben er eens één gehad, die tot in September om ons huis heen bleef zwerven en erg mak was; bovendien neuriede hij den heelen dag in de heestertjes. Ook de ouders zingen nogal eens, niet alleen 's ochtends, maar ook overdag en soms een tijd lang op de plaats, waar ze hun nest willen bouwen.

D. TOLLENAAR.

(Wordt vervolgd).

ROTTUM EN DE PLAAT.

TOEN het bericht van het broeden van den Middelsten Zager op de Noordwestplaat ons bereikte, was ik wel graag dadelijk naar dat nest gegaan, maar voor zoo iets kun je toch geen vier dagen verlof vragen en dan nog al kort voor de vakantie. Intusschen, mocht het weer gebeuren, dan weet ik niet, wat ik nog doen zal. Nu bezat ik mijn ziel in lijdzaamheid en 't is mij eerst heel in 't eind van Augustus gelukt naar Rottum te trekken en een bedevaart te doen naar des Zagers nest. De familie had reeds lang de broedplaats verlaten, maar ik kreeg toch nog het nest te zien, met het bruine dons en enkele geelbruine eierschaaltjes. Het lag buitengewoon mooi, ongeveer anderhalven meter hoog aan een steilen duinrand op het Oostelijk deel van de Noordwestplaat in een zeer grooten pol van Zandhaver, *Elymus arenarius*, dus niet onder helm, zooals de eerste berichten hadden geluid. De broedende vogel kon rechtuit kijken over de heele Noordzee. Rondom hem huisden zilvermeeuwen, maar daar heeft hij geen last van gehad, ofschoon ze bij duizenden op de Plaat hebben gebroed.

Al die meeuwen, jong en oud, stonden geschaard op het vlakke strand aan de zuidzijde van ons nieuwe eilandje, witte en grijze door elkander, oude en jonge en achter hen, vlak langs het water, vertoonde zich een dikke zwarte streep van meer dan een kilometer lang, net of daar een geteerde schoeiing was aangebracht, maar dat waren louter scholeksters, een schaar van vele tienduizenden. Reeds ver uit zee hadden wij ze als een donkere wolk over het eiland zien zweven.

De Noordwestplaat is er sinds mijn laatste bezoek belangrijk op vooruitgegaan. Het duin is er hooger geworden en de geul tusschen de Oostelijke en Westelijke duintjes, waar bij hooge vloed de zee nog doordringt, is al veel smaller dan eerst en bevat ook al veel begroeide bultjes. Ook is de plantengroei rijker geworden. Het Oostelijk deel, waar de hoogste duintjes zijn, is, behalve met het Biestarwegras, *Triticum junceum*, vooral begroeid met zeer forsche Zandhaver; Helm staat daar weinig, die komt meer voor in de Westelijke duintjes en daar ook nog maar in de derde plaats: na Biestarwe en Zandhaver.

Het kan niet dikwijls genoeg herhaald worden, dat de Biestarwe, *Triticum junceum*, op onze Noordzee-eilanden de echte duinvormer is en dat kan men nergens beter en mooier waarnemen dan op de Noordwestplaat. De golvende vlakte achter de beide duingroepen is dan ook geheel en al met dat gras begroeid. Het was nu juist bezig zijn zaden te strooien, die door wind en regen en door de stormvloeden zelve weer naar nieuwe plaatsen worden gevoerd, waar ze kunnen ontkiemen, om ook daar het moeilijk, maar toch niet onmogelijk werk te verrichten van zand te binden.

Jammer genoeg heeft de Biestarwe op de Noordwestplaat dit jaar erg te lijden gehad van een galvorming, zoodat duizenden planten inplaats van haar bloejaar een dikke min of meer kegelvormige gal hebben voortgebracht.

In 1911 had ik behalve de drie duingrassen nog gevonden Zeeraket, met zijn drijvende vruchten, en Loogkruid, *Salsola kali*. Thans was het er veel rijker want behalve die beide soorten vond ik nog zeer mooie Blauwe zeedistels, Zeeweegbree, Akkermelkdistel, Streepzaad, Kruiskruid, Engelsch gras, Zee-schijnspurrie, Zeepostelein, Zulte (met goed stralende bloemen), Muurpeper en Kweldergras. Sommige van deze planten zijn blijkbaar afkomstig van pluizaden door den Zuidenwind aangevoerd uit Groninger bouwland, de overige zijn de echte zand- en strandplanten. Tot mijn groote blijdschap waren zoowel de Muurpeper (*Sedum acre*) als de Zeepostelein (*Ammadenia peploides*) er in geslaagd om hier en daar een samenhangend plantenkleed te vormen. Vooral de Zeepostelein is in dit opzicht onbetaalbaar en wanneer we nu in 't oog houden dat de Grootte Stern graag zulke tapijten als nestplaats kiest, dan kunnen we voor die Plaat nog goede dingen verwachten.

Ook doen de Zeemeeuwen braaf haar best om het nieuwe eiland er bovenop te helpen. In 1911 had ik bij hun nesten vooral groote opeenhoopingen gevonden van krabbescharen en krabbepantsers, die met de uitwerpselen der vogels samen zeer zeker de vruchtbaarheid van het stuifzand helpen verhoogen. Thans, nu de meeuwen, in verband met de verontrusting van Rottum, in zooveel grooter aantal op de Plaat gebroed hebben, waren de gevolgen van hun aanwezigheid natuurlijk nog veel duidelijker merkbaar. Er was weer menig krabbenmaal genoten, maar bovendien hadden ze hun jongen druk onthaald op schelpenmaaltijden. Overal vonden we hoopen schelpen, ja, nog zeer veel ongeopende doozen, van kokkels en van *Tellina*, de eerste dof grijs, de andere fijn kleurig, ge weet wel: de rose kindernageltjes. De meeste van die schelpenhoopen hadden een oppervlakte van twee of drie vierkanten meter en in het midden lagen de schelpen 10—25 c.M. dik. Zoo hebben die meeuwen duizenden kilogrammen kalk op het land gebracht, en natuurlijk een daarmee overeenkomstige hoeveelheid stikstof.

't Is maar goed, dat het er met die Noordwestplaat zoo voorspoedig uitziet, want op Rottum zelf is de toestand treurig. Het eiland was haast niet te herkennen. De mooie groote woning van de Voogd lag in puin tegen den grond en er werd een nieuw huis voor hem gebouwd, alweer eenige honderden meters

oostwaarts in het nieuwe duin. De tuin was door den stormvloed vernield en van al de boomen van vroeger ('t waren er niet veel) was nu nog maar alleen een enkele vlierstruik overgebleven. Van het dijkje, dat het Oostelijk en Westelijk deel van het eiland verbond was geen spoor meer over en het heele westelijk stuk met Oedjong Starriet en de broedplaatsen van de Groote Sterns is stuk gebeukt en weggevaagd. Het mooie weitje, waar in 1911 de vischdiefjes en de zilvergrijze zeezwaluwen naast elkaar broedden, is totaal vernield, het groote Zuidplak is deels met kuilen geslagen, deels ondergespoeld met het zand der verwoeste duinen en daarop tiert nu alweer weelderig het Biestarwegras, dat nu met zijn gelende aren geleet op een graanveld. Of het er in slagen zal, den grond bij elkaar te houden en hier nieuwe duinvorming te bevorderen is een vraag, die, naar ik vrees, wel ontkennend beantwoord zal moeten worden.

Intusschen heeft de Voogd niet stilgezeten. Hij heeft met zijn helpers in enkele maanden aan de oostzijde van het eiland een heel nieuw duin omhooggetooverd, door middel van kunstig geschikt rijswerk. Het oudste stuk ervan is ook al door hem beplant met helm, die goed is aangeslagen, maar naar het zuiden is al dat kunstmatig duin nog bar blank zand en 't is een dubbeltje op zijn kant, of het den winter zal kunnen doorstaan. Intusschen is de Voogd nog welgemoed en hij twijfelt er niet aan, of na de mobilisatie zal Rottum voor de echte natuurvrienden nog langen tijd een zeer begeerd reisdoel opleveren. Tot mijn zeer groote spijt zijn ook de duintjes tusschen paal 9a en 10a geheel verdwenen.

In al deze desolatie mocht ik op het tragische eiland een tooneel aanschouwen van onbeschrijflijke lieflijkheid. Het was op alle manieren slecht weer: regen, noordwesterstorm, duisternis, kilheid en wat niet al. Ik strompel tegen een helmpol aan, daar vliegen vier kleine vogeltjes op. Nu kijk ik wat scherper uit, nader hoge helmpollen voorzichtig van de lijzijde en vind nu in elk beschut hoekje groepjes van schuilende kleine vogeltjes. Het jonge goed is op den trek en hier opgehouden door 't slechte weer. 't Zijn haast alle dunbekjes: roodstaartjes, roodborstjes, grasmusschen, zwartkopjes, braamsluipers, tuinfluiters, tjiftjafjes, fitisjes, de beide soorten van vliegenvangers, roodborsttapuitjes, paapjes, tapuiten, piepers en kwikstaartjes, allemaal jong goed in hun mooie eerste pakje. Toen 't tegen den avond wat helderder werd, gingen ze zich roeren, ze zwermde om de hoge kapen en gingen hun toilet maken op de ijzerdraden van de afscheidingen tusschen de barakken van de bezetting. Het was een tooneel vol rijkdom en gratie. Gätke vertelt van zulke vogelzwermen in zijn Vögelwarte Helgoland en ik ben vroeger wel eens van plan geweest, om naar Helgoland te gaan en daar die dingen te zien. Maar ik weet nu al lang, dat al die dingen op onze Noordzee-eilanden op zijn minst even mooi te zien zijn en thans, nu Helgoland al zoo lang een en al vesting is geworden, stellig veel mooier. Het komt er maar op aan, om present te wezen, als de dingen gebeuren. Laat ons toch onze Waddeneilanden in eere houden!

JAC. P. THUISSE.